

F 24
1887.

თეატრი

საქართველ-კვირამ სალიტერატურო და სამხატვრო გაზეთი

1887 წელსა

№ 2

იანვრის 18.

გაზეთი ღირს: ერთს წლ. 5 მ., წახ. წლ. 3 მ., ცალკე ნომ. 15 კ.
სელის მოწერა მოიღება: თბილისში რედაქციაში. თბილისში
ბესარ. კალანდაძესთან. ადრესი გარეშე მცხოვრებთათვის: Тиф-
ლისъ, въ редакцію газеты „ТЕАТРЪ.“ გაზეთი ისყიდება: თბი-
ლისში ჩარკვიანის წიგნის მაღაზიაში; ხიდის ყურთან: ალიხანოვის პაპირო-
ზის მაღაზიაში. ქუთაისში: ქილაძეთ წიგნის მაღაზიაში და ბათუმში პარიკ-
მანერ არსენასთან.

საგაზეთოდ დანიშნული წერილები (კორექსპონდენცია) გარკვევით
უნდა იყოს დაწერილი. თუ საჭიროება მოითხოვს წერილებს რედაქცია შეა-
სწორებს. რედაქცია არა კისრულობს წერილების უკან გაგზავნას და მათ
შესახებ მიწერ-მოწერას.
ყოველ წერილში უნდა იყოს მოხსენებული: სახელი, გვარი და სა-
ცხოვრებელი ადგილი დამწერისა.

„თეატრის“ კანტორა უმორჩილმესად სთხოვს
გვ. ხელის მომწერალთ დააუზარონ ფულის გამოგზავნა.
ვინც ამ თვის 29-დღის არ წარმოადგენს ფულს, გაზე-
თის გაგზავნა მოეხსოვება.

ლ ე ქ ს ნ ი

(თარგმანი).

პატარა ვიუჯა და ჩემს სახლშია
მიღში, სიზმარში, შინ და კარშია
ცემით მიდებდნენ ჭკუას თავშია.
ვიუჯი მუდამ ამ ტანჯვაშია.
წამოვიზარდე—მიმცეს სწავლაში,
მაგრამ ჩავვარდი უარესს ქაბში.

59

დღე და ღამ წიგნზედ მართმევდნენ სულსა,
როსკით და რისხვით მიხეთქდნენ გულსა:
გინდა მოკვდი და კაიგონეო
და ჩვენს ბრძანებას დაემონეო.
სასწავლებელში ველოდდი მგებას
და ჩავეზრდი კი უარესს სნებას.

ბოლოს დავდექი ცხოვრების კსაზედ,
უფრო დამერთო სევდა სევდაზედ.
გროძის გულისთვის ნამუსს ვეიდიდი,
მით რჩენის ღონეს ველოდებოდი.
ბოლოს მიბრალა უფალმა მეცა:
ცოლის მსითვითა სარჩო მომეცა.
მაგრამ დაჰხედეთ ჩემს მწარე ბედსა —
ახლა ჩავარდი უარესს დღესა.

სუეველა ვცადე, მე უბედურმა,
და ვერ შეუძლო ამ ჩემმა გულმა,
ცოლის სიანჩხლეს, ცოლის ბაშმაკსა,
ცოლისა შფოთსა, მის გულის ერასა.
ამა ცხოვრების მნახველმა დღესა
სუეველა მივეც დავიწუებასა:

ღმერთს კეფიცებით, ჩემს ბავშვობასა
ვიგონებ როგორც ნეტარებასა,
ტუქსვას ვიგონებ ვით განსვენებას
და როსკით ცემას, ვით ცის წყალობას.
1871 წ.

მ ო თ ხ რ ი ბ ა ნ ი

ნამდვილი მორწინება.

(თარგმანი)

შოველ ცისმარე ღღეს, როგორც კი დარეკდნენ ახლო ეკლესიის ზარს, ის თავის დედით მკლავი-მკლავს გაყრილი გაივლიდა ხოლმე კარდინალის ქუჩაზე. შავლის შემდეგ ორთავე ქალის შავი ტანისამოსი და მგლოვიარე სახე თითქო რალაც მწუხარების კვალს სტოვებდა გზაზე. მსენი ძლიერ ხშირად დადიოდნენ ამ გზით. ეს იყო მიზეზი, რომ მათ ყველა ამ ქუჩის ვაჭარი იცნობდა. ღილ-ღილობით ისე ჯადრე გამოივლიდნენ, რომ ვაჭრები ის-ის იყო დგებოდნენ ლოგინიდგან და თვალების ფშვნეტით ეჩურჩულებოდნენ ერთმანეთს: „აი ხედავთ, ქალბ. ოსიუნე მიბრძანდება ეკლესიაშიო.“

ამავე დროს იქვე ახლო ველზედ იწყებოდა ჯარის ვარჯიშობა, საიდგანაც მოისმოდა სალდათების ხმაურობა „და რალაც ზარების ქლარუნი“ და მიძინარე ხალხს სწრაფად აღვიძებდა ხოლმე. აქა—იქ ხედავდით კარებში მდგომ აფიცრებს, რომლებიც ზანტად და ზლაზენით იფშვნეტდნენ ნამძინარე თვალებს და „მუნდირების“ ჩაცმას ეჩქარებოდნენ. ძაზარმის ახლო ისმოდა ნამძინარევი ჯარის ფეხის ხმაურობა და ხმლების ქლრიალი. ასე დაიწყებოდა ხოლმე ყოველი დილა და შემდეგ ამ ხმაურობას ქალაქის ქლრიათულიც ზედ ერთობოდა ხოლმე.

პოდპორუჩიკი მორანქისი, უმეტეს ნაწილად, ყველაზე გვიან მიდიოდა ხოლმე ამ ძახილზედ. საათის მაგიერობას ეს ორი შავათ ჩაცმული ქალი უსრულებდა. შოველს დილაზე გამოვლის დროს, ამ ქალებს ესმოდათ კიბეზედ ამოვლილის სამხედრო პირის ხმლის რახარუხი და შემდეგ შე-

ხედავდნენ ერთს რაღაც გამხდარ მაღალ ტანის კაცს, რომელსაც სიარულში ეტყობოდა, რომ სადღაც მიეჩქარებოდა.

ახალ გაზდა ქალი ჩუმ-ჩუმად კიდევ დასცინოდა ამ კაცს, რადგანაც ყოველს დღეს სიარულით თითქმის მიჩვეული იყო ამ ნაირს შეხვედრას. როდესაც ხმაურობა მისწყდებოდა კიბეზედ და ფანჯრები დახურული, იყო, ქალი ჩააცივდებოდა ხოლმე დედას: „დედი, მითხარი გენაცვა, ეს კაცი ავით არის? მე არ მოგიკვდე, ეს ან ავით არის და ან სულ გიყია!?

მრთხელ ვიღამაც გვიამბო ქალაქში ოსიუნეს ცხოვრების ისტორია, თუ როგორ დაქვრივდა და როგორ გაატარა შემდეგ ქვრიობაში თავისი ცხოვრების დანაშთენი დღეები. იმისი ცხოვრება თითქმის ისევე მიდიოდა, როგორც საზოგადოდ ქვრივი ქალების ცხოვრება და რადგანაც ქმრის შემდეგ მისი ნუგეში და სიკოცხლე მარტო ეს ერთი ქალი იყო, ამისათვის არავის მიაბარა და თვითონვე აღზარდა.

დედა-შვილი ერთმანეთს არასოდეს არ შორდებოდნენ. შერთმანეთოთ ერთ წუთსაც ვედ ნახავდით. შოველ დღით ბეჯითად გამოივლიდნენ ამ ქუჩაზე და დახურულ ფანჯრების ახლოს ჩაილილინებდნენ ხოლმე რაიმე მოსაწყენ შინაარსიან ლექსებს.

მორანჯის ძალიან დაუგვიანდა ჯარის ვარჯიშობაში წასვლა. ის იყო პირველად შეხედა იმ დღეს ქალბ. ოსიუნეს. იმ დღეს რამდენსაც დაისვენებდა სამსახურში, იმდენს ოცნებას მიეცემოდა ხოლმე; ოცნებაში ეხატებოდა იმ ქალის მშვენიერი თეთრი პირის სახე. მასზედ მაყვალსაებრ შავი თვალ-წარბი, რომელსაც რძე და ღვინის ფერს ჰფენდნენ მისი ოქროს ფერი ნაწნავები.

ამ ქალის სილამაზემ მორანჯის მოაგონა მუზეუმში ნახული მემლინის სურათი, რომელზედაც არის გამოსახული ხარება წმინდის ქალწ. მარიამისა.

ბევრი რომ არ გაეგვრძელოთ ეს ოცნებაში დაკარგული კაცი ერთ დროს გახდა ბედნიერი: გაიცნო ეს ორი ქალი,

დაიწყო ხშირ-ხშირად მათთან მსვლელობა და აქედან იწყებოდა ჩვენი რომანიც.

მორანვისის სიყვარული წარმოუდგენელი იყო. იმას ვერ წარმოედგინა თუ ქვეყანაზე იმ ქალისთანა „ქალთა-მზე“ კიდევ იქნებოდა; მზათ იყო მის წინ აღდგომის სანთელსავეთ ყოველს წამს დამწვარიყო. მორივე ისე გაეტაცა სიყვარულის დამაბრმავებელ ძალას, რომ ერთს წამსაც არ ფიქრობდენ მომავალ ცხოვრებაზე. მსენი ისე უყურებდნენ ამ დროს ქორწინებას, როგორც უსუსური ბაშვი, რომელიც არაფერს მნიშვნელობას, დროს დატარების გარდა, არ ამლევს „ცოლ-ქრმოზის“ თამაშს. მზითვეი ამ ქალს არაფერი არ გააჩნდა და კაცსაც თვეში მხოლოდ 197 ფრანკი ეძლეოდა. ღა ეს იყო მათი ამა ქვეყნიური სიმდიდრე. ღედა უყურებდა შეყვარებულს თავის ქალს და სიძეს და ხშირად წარმოიდგენდა ხოლმე მათ სიღარიბეს, მაგრამ მაინც თავს ინუგეშებდა ხოლმე:

„მანა ღმერთი კი არ ზრუნავს შეყვარებულთათვისო.“

ღაიწერეს მათ ჯვარი ამალღების ღღეს.

მთელი ძარღინაღის ქუჩა ფეხზე იღგა „თვალღბათ იყო გარღაკეუღი, როღღესაც მეფე და ღეღოფაღმა გაიარეს. ხაღხი თავის თვალ, არ უჯერებღა და ძვეღი ჩვეუღებისამებრ ეკითხებღღენ ერთმან-ერთს: „ხეღავთ ქაღბ. მღსიუნე ეკკღესიაში მაბრძანღებაო.“ მეფე ღეღოფაღს რაღაც სიხარუღის სხივი ეფინათ. მკონებღდა კაცს როღმ ღეღოფღის პირის-სახე, მისი თეთრი საქორწინო კაბა და საზოგადოღმხიარღი მორთუღობა, თვითვეუღ სახღს უღღიმოღა და ეუბნებღდა: მხეღავთ როგორ მხიარუღათა ვარო, მომწყინღა ამღღენი ხნის შავი ტანისამოღის ტარება, როღმელმაც სიცოცხღე ჩამამწარაო. როღღესაც მობრუნღენ ეკკღესიიღღან და გამოიარეს ერთს პატარა სახღთან, ჩუმათ მორანვისმა ცოღს ხელი წაკრა და შეახეღა იმ სახღს საღაც ღღიღი ასოებით იყო წარწერიღი: „ვეჯუღობით მორთუღი სახღი ქირავღება.“

— სულიკო, გახსოვს ის ღრო, როდეს ამ ოთახიდან გიჭივიტ გამოვარდებოდი ხოლმე დილ-დილით და ისე მიმეჩქარებოდა, რომ შენი მშვენიერებითაც ვერ ვსტკებოდი?!

ძალმა მოჰკიდა ქმარს ხელი და ღიმილით უთხრა:

— უჰ, რა სასაცილო რამ იყავ მაშინ!

ჯვარის წერის ღროს ბევრი ხალხი დაესწრო ეკლესიაში. მუსიკა განუწყვეტლად უკრავდა. შიგნით ეკლესიაში ტევა აღარ იყო. მღვდელმა გაათავა სახარების კითხვა— ამ თხევია მეფე დედოფალი ჯვარზე... მორანქისმა გაუგებრივ დაფლო თავის პატარა ლოცვანი საწიგნობელზე, თითონ მიფარა ხელები თვალებზედ და მიეცა ღრმა ფიქრებს.

წარმოიდგინა თავის თავი ცოლიანთ პარიჟში—სადაც უცდიდნენ მისი ნათესავეები ნაცნობები, და მრავალი სხვა... მისალოცავათ. ამ ფიქრებმა ისე გაიტაცეს ეს კაცი, რომ აღარაფერი ესმოდა, არც მღვდლის სიტყვები, არც დიაკვნის კითხვა და არც აუარებელი ხალხის ხმაურობა. მსმოდა მას მხოლოდ მღ. სენის ღრიალი, რომელიც რაღასაც შევბუტბუტებდა თავის არე-მარეს.

— რაზედ ფიქრობ გენაცვა; წაუჩურჩულა დედოფალმა.

— ბრაფერზე, რა ცნობის მოყვარული უნდა იყო შენ ჩემო სულიკო! გამოფხიზლდა მორანქისი და მიუგო. მორანქისმა ერთი პირჯვარის გამოსახვა კიდევ მოასწრო და მღვდელმა შექმდვის სიტყვებით გამოაცლია ეკლესიიდან: „Benedicad vos deus omnipotens et dilius et spiritus constus.“

მობრუნდნენ პარიჟიდან; დაიქირავეს ერთს მივარდნილ აღაგს თავისუფალი სახლი და ცხოვრობდნენ. შვევილების სუნი, რომლითაც აივანი თითქმის სავსე იყო, ატკობდა მათ ყნოსვას. ზარშემო ისმოდა ფუტკრების ზუზუნნი და საღამოსაღამოობით მოფრინდებოდა ხოლმე ბუღბუღლიც, რომელიც თავის ტკბილის გალობით ატკობდა არე-მარეს. ჩვენმა შეყვარებულებმა იქირავეს თუ არა ეს სახლები, შევიდვენ შიგ, ჩაკეტეს კარები, გასაღები ბიჰს მისცეს და უბრძანეს: „თუ ეინ-

მე მოვიდეს და გვიკითხოვს ასე უთხარი: შინ არა ბრძანდებიან თქო.“

მათი სახლის კარები იღებოდა მხოლოდ ქალბ. მსიუნესათვის, რომელიც ყოველს ორშაბათს დამწვარ-დაღონებული მოვიდოდა შვილთან და სიძესთან, ისაღილებდა გემრიელად და წავიდოდა ცოტაოდენ სევდა გადაყრილი.

ღრო გამოშვებით მორანჟისი ხან სამსახურში, ხან თავის კაპიტანის გასართობად იძულებული იყო, წასულიყო ხოლმე ადგილობრივ კლუბში, მაგრამ აქ მთელს საღამოს მოღრუშული ატარებდა ხოლმე და თვალები სულ კარებისაკენ ეჭირა: აი როდის წავალ და აი როდისო.

ამხანაგები, რასაკვირველია, ხედავდნენ ამას და გულსაკლავად დასცინოდნენ:

— აა! ძაცო შენ აქა ხარ! შაიქეც შინა! შაიქეც რაღა—შენ სახლს ცეცხლი მოჰკიდებიაო!

შს სიტყვები ამას სრულებითაც არ აჯავრებდა და დამშვიდებით უგებდა ხოლმე შესაფერს პასუხს:

მოიცათ შვილოსა, განახეთ როგორ მოიქცევით როცა ცოლ-შვილიანობას მოეკიდებით... და, როდესაც კარებს გაიხურავდა და გაუღებოდა თავის გზას—დანარჩენი აფიცრები ზოგი მხრებს იწვედა ზევით და ზოგი კი შეჭნატროდა იმის ცხოვრებას:

— აი ბედნიერი კაციო!

(გაგრძელება იქნება).

ხალხური ლექსები.

მარგალიტსა ვადულებდი,
გადმოვიდა გუბე წყალი:
კალთაძია დაგიდნები,
შენი ხელით მასხი წყალი;
ამას მაინც იტყუის ვინმე,
რისთვის მოკვდა ის საწყალი.

ბაღჩაშია გადვისედე, ტურფა იყო მწოლიარე;
 თავით ერთი ვაშლი ედგა, ფესთით უფრო მსხმოიარე.
 ვაშლი ვთხოვე და არ მამცა, მძასედ იყო მგლოვიარე,
 იმავე გულით ის დაჯდება, რაც გულით მე გავიარე

ტვიღან ურეში მომქონდა, ზედ მედო ვაშლის კაღათა;
 ურეში გადამიბრუნდა სულ დამიმტვრია კაღათა;
 ოსისძიანთ ორლობეში, ჩაველ გზის სანახავათა;
 ეს ნათლუსელი საბედა შიგ დამხვდა თეძი შარათა,
 მე სიტყვა ვერ გაუბედე, თითონ თქვა თავის თავათა.

სობედი მერება შვილი დაადგა ქვების გზასაო,
 შუა სოფელში მივიდა იკითხაშს დარეჯანსაო.
 დარეჯან შინ არ დაუსვდა ნინოსედ იერის ჯაფრსაო.
 ი რომ მავიკომ გაუგო თავში ესროდა ქვასაო,
 ორლობეში გაიფრინა და ერთი იქაც დასცაო.

უფალმა იესო ქრისტემ, ქვეყანას ხელი დარია;
 მაისმა რთვილი გააგდო, ვაი ქვეყნების ბრალთა;
 ვენახები წაახდინა სიმინდებს მიჭეო ხელითა;
 ამ უცოლ-შვილო ბიჭებსა ცეცხლზედ დაუსსა წუხლითა;
 რითი უნდა ქნან ქორწილი, რით გაასილონ თვალთა.

ვაი რა უყო თავსაო, მერე ზატარა ქმარსაო;
 არცა აქვს შენახვის თავი, არცა მანებებს თავსაო.

ყ რ ი ე ლ ა კ ე ს ტ ა

(გაგრძელება).

გამოსვლა მემკვსე.

მანასე და სსვა სტუმრები ტერასიდან ჩამოდან, ივლითი და ურელი სსვა მსრიდამ გამოდინ.

მანასე.

რაო სვიმონ? დე-სანტოს აქ არის?

ურიელ (შემოდის ივლითთან ერთად).

დიად, ის არის...

ივლით.

შერე რა ვუყოთ?

რას ვრთი?... გრცხვენოდეს! სად არის სილვა?

(მუსიკა, რომელიც აქამდის უკრავდა, ჩუმდება).

რაო მუსიკა? შენ რას განუძდი,

შენ საბრალა გულთ შეამკვალა?

ურიელ.

ივლით, ივლით, ატერა მოვიდა!

(ისმის საყვირის ხმა; ყველანი შეკრთებიან და ტერასისკენ მიბრუნდებიან)

გამოსვლა მემკვდი.

(ივინივე და რაბინი სანტონს, რომელსაც თან ოთხი რაბინი მოსდევს. ოთხს რაბინს შორში საყვირები უჭირავთ და სანტომლივად, მედიდურად უკრავენ. ივინი ტერასსკედ რჩებიან. შემდეგ იოხაი და სილვა შემოვლენ.)

მანასე. (როდესაც საყვირის ხმა შესწყდება).

მაუწყებელი შეჩვენებისა

და ეს ჩემს სხლში...

სანტოს (დიდებულის ხმით ტერასიდან).
საუვირის სმითა

მოგესალმებით აქ შეკრებილნო!
ჩვენ ყველამ იგი დღე მოვიგონეთ,
როს მამა-მთავარს ჩვენსა აბრამსა
უნდოდა შეიღის მსხვერპლად შეწირვა
დმერთისთვის. მაგრამ უფელმა რჩევა მას:
დაუტყვე ეგ და მის მაგივრად
შეიმწირე მე მსხვერპლად იგი თხა,
რომელიც აქვე ტუეში აბია.
აბრამსაც დაუტყვა ძე თვისი
და მართლის და უმანკო კაცის
მაგივრად იმან დაქვლა ცხოველი...
ოჰ, მძანო, ვინც დმერთს ისრაილისას
მარად ადიდებო, — გვერდზედ მოდექით!
მამა აბრამის შთამომავალიდგან
უფალი ჩვენი მსხვერპლს არ თხოულაბს...
შენ კი, ავოსტა, მხოლოდ შენ მარტო
დარჩები მანდა!

(ურიულს ყველანი მოშორდებიან; ივდიოთ ყოყმობს).

მანასეს ქალი?

იქნება არ გსურს ისრაილის დმერთს
ემსახურო შენ?

(ივდიოთ ყოყმობით ნელ-ნელა შორდება და სხვეს უერთდება).

ურიელ (იქით)

ისიც გამშორდა!..

სხანს ანდამატი სულელურ როტვის
ძრიერი არის. (სანტოსს) ნუ თუ, რაბინო,
ტტონის იდგე აქ სინაისზე?
რომელმა მოსემ ამოგინჩია
თავის სიტყვების, წარმოსთქმელად?
ვინ მოგცა ნება, რომ განაგებდე
შენ ჩემსა ბედსა და უბედობას?

სანტოს

თუ შენ ნამდვილად ებრაელი ხარ,
 გველდინება ვინც მომცა ნება:
 მაღალმა ღმერთმა!

იოსხანი (წინ წამოდგება)

შემატყობინეთ.

რა მოხდა აქა? რა ამბავია?...
 დე-სანტოს, ნუთუ გინდა რომ მიგვენ
 ჩვენ სუფეველანი ჰასუსის გებას?
 თუ ამსტერდამმა მოგვცა ჩვენ ნება,
 რომ ჩვენი საქმე ჩვენვე განვგოთ
 და სამართალიც ისეთი გვექნდეს,
 როგორც გვიწერს ებრაელთ სჯული, —
 ამისი ნება მოგვცა ჩვენ მსოფლად
 შესახებ ჩვენის ებრაელების
 და აგოსტა კი-ქრისტიანია.

ჰველანი.

ქრისტიანია!

ივლით.

აჲ, ღმერთო ჩემო!

იოსხანი (იქით)

და თქვენ გინდათ, რომ ეს შეახვენათ?
 ისრაელის ძე ვერ შეახვენებს
 ქრისტიანს კაცსა.

ივლით (იქით).

რამაც ის იღსნა

იგი ძე ძღუწავს

სანტოს.

თუ რომ აგოსტა

ქრისტიანია, ბაკენი ჩემნი
 დადუმიდებიან. (დანარჩენთ ხელით ღოჯაკს.)
 ვარდმოუვლინე

ისრაილის ქეთ უფალა მადლი
 და მშვიდობა!

ურიელ

ვინ ამტკიცებს მაგას?

ვინ ამბობს...

იოსხაი

მამაშენს სასწალებითურთ

მამა-პანისა სარწმუნოება
 დიდისანია გამაუცვლია
 და ჯერ არაფრით დაგმტკიციათ,
 რომ კვალად გასდით ებრაელები...
 შენ ესლა ისევ ქრისტიანი ხარ
 და ჩვენ პატივად უნდა მიგვანდეს
 თქვენი სტუმრობა...

მანასა.

წავიდეთ დროით!

დიდისანია მეჯლისი გველის.
 და ქრისტიანმა აკოსტამ უნდა
 მოგვიტეოს, თუ საკმელ-სასმელსა
 ისეთს ვისმარებთ, როგორსაც გვიწერს
 ჩვენ ჩვენი სჯული...

ურიელ

დასჯე ამათ!

მე-ქრისტიანი ვარ? როგორც ვსედავ!
 თქვენ გსურთ დანინვით გამიღოთ ვარი
 შებრალებისა უწმინდურ გულით?
 უური დამიგდეთ. ისევ ურმა ვიყავ
 როცა მამნათლეს უცბად, უცრად.
 არც ჩემს დედ-მამას, არც მე, არც და-ძმებს
 არ მიგვიღია სჯული ქრისტესი
 მღვდლისგან, არც ოქროს და არც დიდებს
 ქრისტიანებად არ გავუხდივართ,—
 არა, ჩვენ გვევანდნენ მიმტკმელებათა

ჟალათნი წმინდის ინკვიზიციის.
ქრისტიანების ერთსა სკოლასი
შვიდს წელიწადსა ძალად დაჟუჯდით
და გვამინებდნენ გზა-გზა წამებით...
შიშ ქვეშ ვიყავით და თუ რომ შიში
სამიწველია საწმინოების,
ჩვენ ვერავინ ციფს ვერ დაგვწამებდა,
რომ არ ვიყავით წრისტიანები!..
დრო გადიოდა და მეც თან და თან
გონება უფრო მინათლდებოდა
და როგორსაცა ესლა მსედავთ მე
გაკხდი ასლის სჯულისა ძაღლით.
მე ჩემს წინაშე გზას ხსნილს ვხედავდი
გულ-გონებისა სავარჯიშებლად,
მე თავისუფალ კაცად ვგრძნობდი თავს,
მეც შემეძლო ის შემეყარებოდა,
რაც სხვას უყვარდა და მშინებოდა
იმისი, რისაც სხვას ეშინოდა;
მეც, როგორც სხვასა, მიყვარდა ძარღვი
ჩვენს დიდებულ დროთ მოგონებაზედ.
მე მაშინ ვიყავე ჰორტუგალელი,
სამშობლო მხარე, არსების ნება —
სუეველს მქონდა!.. მაგრამ დასედეოთ,
ჩემი სახლობა, მეც მათთან ერთად,
გამოვიქცით ნიდერლანდშია.
აი აქ მსოფლად, ამ ქვეყანაში,
მათ თავისუფლად ამოისუნთქეს,
ვევლან მათგანი ენჭარებოდა
მოწმენდას ჩირქის ნათლისღებისას.
მამა გაუსდა მათ მაგალითად
და კვლავ გახდნენ ებრაელები.
მათს მაგალითსა მივეუკვი მეცა?
ვიცი იკითხავთ. ზირდაზირ გეტყვიოთ:
კმა-ყოფილებით მივეცემოდა

მას, რაც უკვლასთვის სწოვადღა,
 განცალკევებულს ჩვენს ცხოვრებას
 დაუშტკეპბდი და მივცემდი თავს
 წყაროსა ქვეყნის მოძრაობისას,—
 და ნებაც მიქნდა მე ამის ქმნისა,
 მაგრამ არ ვშურები.., და რისათვისა?
 ამასეღ თქვენ მე ნურათეგრეს მკითხავთ.
 მამ იოსებმა სისარულელისგან
 რისთვის იტირა ეგვიპტეშია,
 რუს მასთან იგივე ძეები მივიღენს,
 რომელთაც იგი სხვებზედ გაუიღეს?
 თუმც გვეჯავრება იგი ფაღასი,
 რომელიც თვითონ ჩვენ მოვიტანეთ
 აღმოხსავლეთით, ვით ჩვეულება.—
 მაგრამ ჩვენ იგი აწ გვაჯავშირებს,
 თუმც ეს გავშირი თვალთ-მანქრობაა.
 დამკვლდა უკვე ჩვენი გავშირი,
 მას მსოფლოდ ერის სახელი იცვამს
 გახრწნილებებისგან,-და ეს სახელი
 მიბრძანებს ვიყო მეც თქვენი მოძმე.
 თქვენ, მართალია, ჭოლანდიასი
 როგორათაცა ერს გიუურებენ,
 მაგრამ აქაც ხომ ისევე ცხოვრობთ,
 ვითა ცხვრის ფარა მგლისგან დამფერთხალი.
 და ქრისტიანის უბრალო სურვილს
 ემორჩილებით და ემონებით.
 საკმაო არის მცირე რამ იჭვი,
 რომ თქვენ სელ-ანლაღ- ვით აღასიერძე,
 დაიწყოთ მარად დღე-ღამ ტანტალი,
 დარში, ავდარში, დაუსვენებლად!..
 მერე? როცა თქვენ ასე მოგივათ,
 მე უნდა ჩრდილ ქვეშ განვისვენებდე
 მწკანე ბაღასსეგ? არა, ტანჯვა მსურს

დატანჯულებთან. შეჩვენების
ნება გაქვსთ თქვენა: ებრაელი ვარ!

სანტოს

თუ მისთვის ჩემო ებრაელობას,
რომ ჩვენ ავკიგდო ავრე მასსარად.—
სჯობს ისევ დარჩე ქრისტიანად.
შენი თხოვლება დაწვით ცეცხლშია
და შენ მიგერიტ შეჩვენებასა!
შენს ღოგვას ზეტა როდი შეისმენს,
ყოველი შენი სიტყვა შესამია
და შენი სუნთქვა—ჟამი და ჭირი.
ეური დაუგდე წიქვლას, ცოდვილო:
ვის კარებსაც დაურახუნო
გაგილოს იგი ხელმა მტრისამა!
შესამათ და ბრახათ გექვს წამალი
ავადყოფობის დროს დალეული!
სულიცა ტანჯვით დაგილევი
ტიადს ალაგას.

ჰველანი (თავჩაღუნულნი)

ოჰ, უბედურო!

სანტოს.

იარე ბრძამთა და წეულ იეოს
ვინც მოგვს ხელში შენ უკარჯენი!
მიწა გასქდეს და თან ჩავიტანოს,
როცა წაიქრე...

ჰველანი.

შე უბედურო!

სანტოს.

ეკლესიამ შენ უკვე გაგდევნა
ჩემის ჰირითა იგი გწვევის შენ
და იმ საშოხსაც, რომლისაგანაც
შენ დაიბადე...

ურიელ (იქით)

ოჰ, დედა ჩემო!

სანთოს.

წვეულები იყვნენ ის მეგობრები,
რომელთაც შენა გაჭირვების დროს
უნუგეშოდა არა დატოვონ!
წვეულები იყვნენ ისინიც, ვინცა
მცირედაც არის თანაგიგონებენ!
წვეულები იყოს უგულა, რასაც კი
შენ უწმინდური სული შეასო!
ისე დადნები სიუვარულისგან,
რომ კერ გაიგებ კერც ერთ ქალისგან
მსურვალე აღერსს...

ივლითი (სწრაფად წინ წამოდგება)
სტეუი რაბინო!

მანასა.

როგორ! თავხედა!

სილვა.

იონაი, შენ

წაიყუა ქალი!

იოსხანი (ივლითს).

შე მოლხატე!

ივლით.

დაად, ვლალტობ ჩემს თავს და თქვენს!
თქვენს ღალატს ზეცა მადლად ჩამითულის!
უგუნურებო! შეახვეწეთ თქვენ
იგი ღმერთები, რომელნიც აწ ჩვენ
ორივეს გგწამს. მხოლოდ ეს ღმერთნი
არიან წმინდა და ჭეშმარიტნი!
ისწავლეთ მათი ზატევის ტემა,
ილოცეთ მათზე და როს სწვევლიდეთ
ნუ დაივიწყებთ, რომ ეს გულისა
სიუვარულია! (გადაეხვევა ურთელს).

სანტოს.

ორს მსხვერპლსა სედავს

აქ თვის წინაშე ჩვენი ტაძარი!
ოჲ, ძმანო! ვისაც გული წმინდა გაქვსთ
მოშორდით ამა შემწიკვლულს ადგილს!

(ჩამოდის ტერასიდან თავის მწლებლებით და გადის.
შეშინებული და დაღონებული სტუმრები მას თან გასდევენ).

იოსები (მანასეს და ივდიოს)

საწმუნოების საგანი მე აქ
არაფრადა მჩანს; მე მხოლოდ ვსედავ
აქ ჩემს შესასებ საღსის დაღატსა.
მაგრამ მეცა მრწამს ძველი ღმერთები,
ღმერთნი, რომელნიც ჩვენ გვასწავლიან
უტკბილეს გომნობას: შურის გებისას! (გადის).

მანასე.

რით, გათავდება ესე სიზმარი,
და ვეველა იგი, რაც აქ დღეს მოსდა,
კით იმოქმედებს ჩემს ცხოვრებაზედა —
მე ეს არ ვიცი და მიმინდვია
ამის გაგება იმისთვის, ვინცა
ქვეყნიერობას ჰმართავს, განატებს —
ბლაროტად მდიდარ შემთხვევისათვის...
ოჲ, შვილო ივდიო! მსელი იქნება
დაკადგეთ ისევე ძველებურს გზას!...
ურთელ, შენ ჯერ აქ უნდა დარჩე,
ამ ღმერთებისა და მუხთა შორის:
იგინი შენ არ გაუქცევინს!
მე კი ამ წამში უნდა წავიდე
ამსტერდამშია... შენც ჩემო ივდიო
თან გამოიქვები, — ზდილობის წესსა
შენ ნუ დაარღვევ. იქ მოვიფიქროთ —
თუძნა ეს მეტად სამძიმო არის, —
ამას იქითა როგორ მოვიქცეთ! (გადის).

ივლით.

ესრედ, ჩემი ხარ! წმინდის სიძარბლით
მტრებს გამოვსტაცე მე შენი თავი!..
ჩხედავ რა რიგად მიუვარს ის ღმერთი,
რომლის ღოცვაცა შენ მე მასწავლე!
ოჰ, გერწამდეს იგი, იმედი გკქონდეს!..
აწ შენ, სატროფოვო, თან გამოძევი!
ვისაც აქვს მტკიცე გულისა ნება
ის ქვეყნასაც დაიმორჩილებს!

(გადის ურიელთან ერთად).

ზასართობი.

ქ. ქუთაისში ორი სასტუმრო „კოლხიდა“ და „ბათუმი“
(უკანასკნელი ესაა უვიზანტიათ ხრის გადაკეთებული) ერთმანეთს
შეჭურებენ და ჭიბუ სქელს (უფრო თხელი) თავადიშვილებს თავისებურ
იწვევენ. „ბათუმის“ სასტუმროში სცხოვრობდა ჩვენი ზატი-
ციშვილი ზოეტი მამია. ერთს მშვენიერს ღამეს ვიღაც „კოლხი-
დას“ მომხრემ „ბათუმს“ წერს წაუკიდა, რომ მეტოქესთვის
დედ მოესპო, მაგრამ ის კი დაავიწყდა რომ „ბათუმი“ დასდევ-
ლი იყო.

წერხლის გამჭრობმა მამიამ ისე დროსად მოასწრო, რომ
ერთი მესამედი ამ ვეებერთელა შენობისა მანც გადაწინა.

ერთს ამ გადაწინილ ოთახთაგანში მოთავსდა თავის მუხით
ჩვენი ზოეტი.

ბევრს ხანს არ გამოუვლია ერთმა რუსულ ლიტერატურაში
მუშაკად ცნობილმა პირმა ჭკითის მამიას:

— Ваше сиятельство, гдѣ Вы живете, чтобы навѣстить
Васъ!

— Я живу на развалинахъ „Батума“ и наслаждаюсь при-
родою „Колхиды“ муюცო მამიამ.

* * *

ერთსეულ გამოჩენილი რუსის მწერალი ა. ბუშკინი ერთს
თავდას. შვილის სახელში იყო სადილათ მიწვეული. სადილთან

დროს ზუშკინს საზოგადო სტოლთან ადგილი ვერ შეხვდა. მას-
 შინძელი შესწუსდა, მაგრამ ზოეტმა მასშინძლის წინდაუხედაობა
 ხუმბრობაში გაუტარა, აიღო იქვე ახლო მდგომი მრგვალი სტო-
 ლი, წინ დაიდგა და შორი-ახლო მოუყდა. ამ დროს შემოდის
 გ. ორ-ვი, რომელიც სადილათ იყო მიწვეული. გადაათვალიერა
 ხამწკრივებული სტუმრები და სთქვა:

— მე მაინც თქვენთან ადგილი არ მრგებია და ზუშკინს მაინც
 დაუმშვენებ მხარსა—სანამ დასაჯდომად სვამს მოუტანდნენ, აი-
 ლო ერთი „რუქა“, აზაყი, გადაჭკრა და ჭამა დაიწყო... ზუშ-
 კინმა უურადლებაც არ მიაქცია. გ. ა-ვი ვითამ ეოხუნჯა ენა-მასვილ
 მწერალს:

— „ალექსანდრე, ერთი მითხარი ადამიანი რით განიზრეკა
 შირუტყვისგან?“

— ამით რომ შირუტყვი, როცა საჭმელს სჭამს, ფეხზედა
 დგას, ადამიანი კი წას—მოუგო ზოეტმა.

ს ი ა ი

(სოფლის ცხოვრებიდან).

მარიამობის თვის დამდეგი იყო. იმ სოფლის მცხოვრებელ-
 ნი, რომელზედაც ჩვენა გვაქვს ლაპარაკი მორჩომილ-
 ნი იყვნენ თავიანთ საქმეს და შეგროვებული ჰქონდათ ზამ-
 თრის გამოსაკვები სარჩო. მზეს მალლა წამოეწინა და მეფუ-
 რის სიამაყით დასცქეროდა ქვეყანას. სიცხეს ისე შეეშინებო-
 ნა ეს სოფელი, რომ არამც თუ ხალხი, ძალიც კი არ და-
 წანწალებდა მინდვრებზედ.

მრთი დიდი ხის ჩრდილოში წამოტყლარქულიყო ექვსი-
 ოდე ბიჭი და გორავდნენ, სიცხე არ აძინებდათ, ბურანში
 იყვნენ. მრთმა ბიჭმა წამოიწია, მაიწმინდა შუბლიდგან ოფ-
 ლი და დაუწყო თავის გვერდით მწოლარე ბიჭს ლეიძება.

— რა გინდა ბიჭო, წამოიძახა სიცხესაგან შეწუხებულმა
 ბიჭმა.

—სდგე, კაცო, რა დაგემართა შე ოჯახ-ქორო, უთხრა ლექსომ.

—სბა რა გინდა ჰა, რომ ავდგე? ჰკითხა ზოგიამ.

—შენი ნაცვამი ახალუხი, რა უნდა მინდოდეს, ვერა ხედავ როგორ დაცხა. გააღვიძე ეგენიც და საბანაოთ წავიდეთ, უთხრა ლექსომ.

—მართლა ე ტიალი რა ცხელა, სთქვა ზოგიამ და დაუწყეს ორთავემ ღვიძება თავის ამხანაგებს.

ნახევარ საათის შემდეგ ეს ექვსი ბიჭი და მეშვიდე პატარა, შვიდი-რვა წლის „ზიგოლა“ ტანს იხდიდნენ მდინარის ნაპირზე.

—ბიჭო, ე ვილა წამათრია, რა წააღრჩოს, სთქვა პოსტიამ, „ზიგოლაზედ.“

—ღიახს! წამოიძახა ზიგოლამ.

—რა უყო მეც ბევრი ვუთხარ, მაგრა, როგორც ცერცვი ქვას არ მიეკარება, ისე ჩემი სიტყვა მაგას, ჩემ ფეხებ, მე კი ბრალი ამიყრია და... სთქვა ლექსომ.

—მართი ორი აყლაპოს მაგას, სთქვეს სხვა ბიჭებმა.

ამ ლაპარაკის დროს ყველანი დატიტვლდნენ და წყალში ერთი მეორეს გადაჰყენენ წყალში. წყალი ღრმა არ იყო, მაგრამ ჩქარი იყო. ზიგოლამაც გაიხადა, წყალში ნება-ნება შევიდა. ის ხედავდა რომ დადრონი ბიჭები, შიგ შუაში იდგნენ და ჰყუმპალაობდნენ, იმანაც მოინდომა იმათსავით ბანაობა და წინ-წინ შევიდა და თან ხელებს აჰყავუნებდა. წყალი ფეხებ ქვეშ აცლიდა ქვებს; ზიგოლა ძირს იყურებოდა რომ ფეხი არ გადაბრუნებოდა მგორავ ქვებზე და წყალში არ წაქცეულიყო.

—ზეელი, უცებ დაიძახა ზიგოლამ და მიბრუნდა უკან გასაქცევად, მაგრამ ბედმა უმტყუნა: ფეხ ქვეშ ქვა გადაუგორდა და პირქვე წყალში ჩავარდა... მიშვ.... ეს კი დაიძახა და პირი წყალით აემსო.

ეს ყველაფერი ისე მალე მოხდა, რომ ახლო მობანავე ბიჭები ისევ გაშტერებული იდგნენ და ერთმან-ერთ შესცქეროდნენ. მერე ისევ ზოგია მოვიდა გონს და დაიყვირა:

— ზიგოლა წაიღო წყალმა, და გამოვარდა კიდევ ნაპირას; ამას გამოჰყვევენ დანარჩენიც. მრთმა საჩქაროთ ტანისამოსი გადიცო და გაიქცა სოფლისკენ, დანარჩენნი კი ნაპირნაპირ ჩაჰყვენ და ზიგოლას ეძებდნენ. რამდენიმე ხნის შემდეგ სოფლიდგან მოცივიდნენ კაცები და დაჰყვენენ ნაპირნაპირ.

— აქ არის! დაიყვირა ერთმა მათგანმა, გადაერია წყალში და გამოიტანა წყალისაგან გაბერილი ზიგოლა. წაიღეს მაშინვე ჩრდილში და ფეხებით ჩამოჰკიდეს ხეზედ. ზიგოლას პირიდგან კარგა წყალი წამოუვიდა, რის გამოც სიმსივნემ კარგათ უკლო.

აგერ მამისათვისაც ეილასაც გაუგებინებია და გიჟივით მორბის. რალაც სიტყვებს ბუტ-ბუტობს... ზიგოლა... წყალმა... წაიღო... და სხვ. მაგრამ ხალხმა დააშოშმანა.

როცა, ზიგოლა ცოტა გოზზე მოვიდა, ჩამაიღეს ხიდგან გააყოფინეს ახალუხში ხელები, ამოაცვეს შალვარი და შინ წაიღეს. ყველას ეცოდინება რა თავზარ დაცემული მიეგებოდა დედა. ძალები აშოშმინებდნენ, მაგრამ დედა ვერ ითმენდა. აი მივარდა შეილს ხენა და კოცნა დაუწყო. მამაკი გამოყრუებული იდგა და შესცქეროდა. თინათინამ საჩქაროთ გაუშალა ლოგინი და ჩააწვინეს ცოტათი გრძნობაზედ მოსული ბაში. ხალხი დაიშალა. ღედ-მამა კი თავით მიუსხდნენ და ჩაელაპარაკებოდნენ, მაგრამ პასუხის მაგივრათ კბილების კაწ-კაწი ესმოდათ. აგერ დაღამდა კიდევ. მთვარემ ამოაშუქა და თავის ოქროს ფერი სხივები მოჰფინა არე მარეს. ხალხი ფუთკარივით ირეოდა და მუსაიფობდნენ ზიგოლაზედ. ძარში ამ ლაპარაკით ღროს ატარებდნენ, სახლში კი, სადაც ლაპარაკის საგანი იწვა სულ სხვა სცენა ჰხდებოდა. ღედ-მამას ძილი მოჰრეოდათ და თავებს აკანტურებდნენ. ზიგოლას სიცხე მისცა და დასუსტებული თვალებით უყურებდა ფანჯრიდგან მთვარეს; მთვარე ისე საყვარლიანათ უცქეროდა ასე ეგონებოდა უნდა თავისკენ გაიტყუოსო.

ხალხი თან და თან მიჩუმდა და ჩამოეარდა. მართლა „მკვდრული“ სიჩუმე. მარტო ერთ მთვარეს და პატარა ზი-

გოლას არ ეძინათ. მთვარე დასაველეთისკენ გადინარა. მამ-
ლებმა ყივილი დაიწყეს. აღმოსავლეთის მზემ, მთების წვერე-
ბი, რომლებზედაც ბამბასავით ღრუბლები დალიე-ლიეებდნენ,
მზემ ოქროს ფერათ შეღება. პატარა ბიჭები თვალების
ფშენეტით და თავის ქექით მიერეკებოდნენ საქონელს,
ხალხი ფეხზე იყო... დედაკაცები ქათმების და ბატების
ძახილში იყვნენ. აღარც ზიგოლას დედმამას ეძინა, ესენიც
და ფუსფუსებდნენ.

— დედაკაცო, პატარა ხალი ააშურე, რომ მკითხავთან
უნდა წახვიდე, უთხრა მელამ თინათინს.

— ჯერ არც კი ეღვიძება, მიუგო მოწყენით თინათინმა.
როცა ყველაფერი მიაღაგ-მოაღაგეს ლობიო შედგეს,
მზემ კარგა წამოიწია. თინათინმა ტახტის ქვეშიდგან გამაილო
დაგლეჯილი ხარაზის ბაშმაკები, თავზე შავი მოსახვევი მაი-
ხვია ხელებზე თითებ დაკნეტილი ხელ-ჯაგვები გაიკეთა და
ხუს-ხუსით მკითხავთან გაიქცა; მამა თავით მოუჯდა ზიგო-
ლას და ჩაელაპარაკებოდა:

— დედა ეხლა მკითხავთან წავიდა, ის ეტყვის და მორ-
ჩები; ჰოო შეილო?! თითქოს პატარა ბავში ჰკრძნობდა თა-
ვის მდკომარეობას, იმედ გადაწყვეტილი იყო; ყურსაც არ უგდებ-
და. სოტანის შემდეგ კარი გაიღო და ქონში შემოვიდა
უკმაყოფილო სახით თინათინა.

— ატრიალა, ატრიალა შავ-ტარა დანა, მაგრამ სწორე არა
ამოვიდა რა; მითხრა ორ-შაფათს მოდიო დღეს ხო ხუთ-
შაბათიო.

— ნეტა ი დალოცვილი რომლის ძალა იქნება, სთქვა
მელამ თავის ქნევით.

— შენაცვალე იმის მადლს, ნამდვილათ „ენისლის მარი-
ამობა იქნება,“ შენ რო სულ ლოთობაში გაატარე ი დღეობა
და, ნახევ არ საათიც არ ილოცე და სანთელიც რიგიანათ არ
დაუნთე, მარა იქნებოდა.

— რა ექნა აკი ეილოცე, მაგრამ ეს სულ იმ ოჯახ-და-
საქცევის ამბავია?

— მისი, ჰკითხა თინათინამ.

— მისი და აი ოჯახ-დესანგრევი ჩვენებიანთ ტეტიასი.

— რა იყო იმან ხო არა აწყენინა რა?

— რალა არ აწყენინა, როცა დაითერება ხომ აღარა ახსოვს რა: ღია ეკკლესიის კარებთან გამოვიარეთ და ერთ ბიჭ ლჷერთი შაგინა, მერე ი ოხერი, კარებთან რო მივიდა მაშინ.

— შეხედე იმ პირშავს იმას და...

ბაიარა რამდენიმე დღემ. ბიგოლა სულ უკან და უკან მიდიოდა. მტკეიტი, ყოჩალი, ფერ-ხორციანი ბავშვი—ისე დაუქლოურდა, რომ გადაბრუნ-გადმობრუნებაც კი აღარ შეეძლო. ღადგა ორშაბათი. ოინათინ უნდა წასულიყო მკითხავთან... გაიქცა. უკან როცა დაბრუნდა დიდის ყოფით დაწყყო მკითხავის ნალაპარაკები:

— მართლა ქა, წმინდა მარიამობის ბრალი ყოფილა: ერთი სიტყვით ისეთი გაჯავრებულია თქვენზედ, რომ თუ დღე-დღეზედ არ წახვედით სალოცავათაო და კარგი კურატი არ დაუკალითო ან ჯერ-ჯერობით კაი ცხვარი, ის ბავშვი ხელიდკან გამოგეცლებათო... აბა ახლავე პატარა ვისაუშმოთ და შაუდგეთ წასასვლელათ მომზადებას. წადა ახლავე და ვისმე ან ცხვარი გამაართვი ან ფულა და იყიდე.

თელა მაშინვე წამოდგა და წაიდა ცხვარის საშოვნელათ. ოინათინმა მოიხადა მოსახვევი და მიულუკლუკა აუად მყოფ შვილს:

— ხვალე დილით სალოცავათ წაეალთ და კარვა გასდებიო. ბაშემა გაიღიმა, იმისთვის კი არა რომ მოვრჩებიო, იმისთვის უფრო, რომ ერთი კიდეე გაიხედავდა კარზე. ან კი როგორ არ გაჰხარებოდა: ბაშევი ნაჩევეი თავისუფლობას, ამხანაგებთან თამაშობას, ეხლა ყველაფერს მოკლებული იყო დამწყვეტალი ჩიტივით... ყველაფერი მომზადებული ჰქონდათ, როცა ღამდებოდა. მთვარე თავისებურათ ანათებდა ამ მწყუხარე სოფელს.

როცა აღმოსავლეთის კარი გაიღო და მზემ წითლათ შედგება მთების წვერები ერთი ურემი მიჭრიალებდა ენისძლისკენ. ამ ურემში ისხდნენ ჩენნი ნაცნობი ოინათინ და

ზიგოლა. თედო კამეჩებს ერეკებოდა! ურმის უკანა ქალაზე ცხვარი იყო გამოზმული. თუმცა ეჩქარებოდნენ, მაგრამ სიცხემ მასწროთ და მძინარე ზიგოლა ძალიან დაითენთა. ღილის თერმეტი საათი იყო მნისელში რომ მივიდნენ დაჰკლეს ცხვარი, მოხარშეს, დაჰპატიყეს რამდენიმე გლეხი და გააჩაღეს, სადილი. იმ ღამეს იქ დარჩნენ და დიდ ლოცვაში გაატარეს ღამე. მეორე დღეს შინ დაბრუნდნენ იმ იმედით, რომ ზიგოლა კარგა გახდებოდა. მაგრამ... ზიგოლა გზაზე დაითენთა, მერე გაცივდა და უარეს დღეში ჩავარდა... ამ ღამეს ყველას რო დაეძინა ზიგოლას გამოეცხადა მთვარე და იტყუებდა თავისკენ... ზიგოლასაც მოეწონა მასთან ყოფნა და... გაუწოდა ხელები.....

ქართული ზამოცანები.

მე გამსტომი კარგი მსტომი
 ალისფერათა მაქ ფრთები,
 აზრუწუწუნს დაგომასებთ
 ციხე მაქ და ზედ შევსტები.

ვისილე კაცი რომელიცა ცხს ბეწვით ება,
 მისვე კაცისა შუბისა წვერსა ზედა ოქროს ჩარღასი იდგა,
 ცხენს იჯდა ჯერანს მისდევდა
 ზღვის ჰირ-ჰირ შამოირბენდა.

ერთი რამე მეავს შრომანი
 უცხო რამეა კოკმანი,
 საღამოს ზღვაში იფლება
 დილას მოძივა ცოცხალი.

ღრამატიული ხელოვნება.

გრიმი, ტანთსაცმელი და სამკაულობა.

აქტორის ერთს უმთავრესს სასცენო საჭიროებას შეადგენს გრიმი ანუ გრიმიროვნა. რაც უნდა გენიოსი იყოს არტისტი—უგრიმიროვნკოთ ჯეროვანს შთაბეჭდილებას ვერასოდეს ვერ მოახდენს მაყურებლებზედ, — ამიტომაც აქტორმა უმთავრესი ყურადღება უნდა მიაქციოს გრიმიროვნას, ურომლისოთაც თითქმის თამაშობა არ შეიძლება.

შოველს ხასიათს თავისებური სახე აქვს; ყოველს ტიპს სულ სხვა და სხვა სახე აქვს, ესე იგი, სხვა და სხვა გრიმი.

ზრიმი—ხელობაა. როდესაც აქტორი სცენაზედ კარგი გრიმით გამოდის ჩვენ ვამბობთ, რომ აქტორს როლი კარგათ შეუფერია—და ეს ტყუილი როდია. კარგი გრიმით გამოსვლა უთუოდ კარგ დაკვირვებას და როლის შეგნებას თხოულობს აქტორისაგან.

ამისათვის ვგონებთ, რომ მეტი არ იქნება, ამ საგანზე თუ არ დაწვრილებით, უმთავრეს საგნებზე მიანც ესთქვათ რამე.

შოველს გამოჩენილს არტისტს, თუ კარგათ არა, ცოტათი მანც სცოდნია მხატვრობა, თუ პრაქტიკულად არა-ტეორეტიულათ მიანც. მხატვრობა იმისათვის არის საჭირო, რომ გრიმიროვნა თითქმის იგივე მხატვრობაა; როგორც მხატვრობაში აქაც საჭიროა კრასკები (ფერები) და სხვა სამხატვრო მასალები.

ბევრი მაგალითები ყოფილა, რომ კარგს გრიმიროვნკას გამოუხსნია აქტორი გაკვირვებისაგან. ხან - და - ხან გრიმი ისე მოხდენილად და ხელოვნურად არის გაკეთებული, რომ აქტორის უხვირო თამაშობასა ჰფარავს.

ზრიმი შეეხება მხოლოდ პირისახეს და ამიტომ თავდაპირველად პირისახე თავისუფალი უნდა იყოს ყოველი გრიმის დამაბრკოლებელი მიზეზებისაგან—წვერულვაშისაგან.

თუ აქტორი მართლა გულმოდგინეთ ემსახურება სცენას და არა დროს გასატარებლად, მაშინ როგორც წვერი, აგრეთვე ულვაშიც მოპარსული უნდა ჰქონდეს. ბევრი აქტიორები ულვაშს იმ მიზეზით არ იპარსამენ, ვითომ სახის სიმშვენიერეს გვიფუჭებსო. მს ჩვენის აზრით დიდი შეცდომაა. ულვაშები, მართალია, ბევრს უხდება მაგრამ თუ კი ერთხელ

შესდგამს ფეხს სცენაზედ, მაშინ მთლად უნდა დაემორჩილოს სცენის კანონიერ მოთხოვნილებას—უნდა დაიფიქსოს რა ხდება კერძო ცხოვრებაში და რა-არა. აქტორს, ელმონდი კინისა არ იყვეს, მხოლოდ ეს უნდა ჰქონდეს დევიზად: „ჯერ ხელოვნება და მაყურებელთ დატკობა და მერე ჩემი პირადული სიხარული და ქირვეულობა“ და მართლაც რას დეძებს მაყურებელი რა უხდება აქტორს და რა არა. მაყურებელი თხოულობს მხოლოდ თავისი ესტეტიური გრძნობის დატკობას და დაკმაყოფილებას და ამ სასცენო ხელოვნური ესტეტიკას აქტორმა უნდა შესწიროს თავისი პირისახის ესტეტიკა და სიმშვენიერე. ესეც რომ არ იყოს განა ულვაშის უქონლობა მახინჯობა? სრულიადაც არა—მახინჯობა და ჭკუის სიმტკნარე ის არის, როცა ასეთს უსუსურ ჰემმარიტებას კაცი ეწინააღმდეგება და კერპობს.

ზოგჯერ ისეთი როლები უნდა ითამაშოს აქტორმა სადაც ულვაში საჭირო არ არის; ულვაში კი კონტად გადუგრენია—რას იზამს ამ შემთხვევაში! მრთი საშუალებაა არის: ან მოეპაროს, ან არა და მიიწებოვოს. ულვაშები სამინლათ აფუტებს გრიმსა)—ირჩია მიწებობება მაგრამ ვაი იმისი ბრალი წარმოდგენის შემდეგ. მე დარწმუნებული ვარ, რომ თუ აქტორმა სცენაზედ ულვაშებით ხუთი წელიწადი გაატარა, მეექვსეზედ ერთი ბეწვიც აღარ შერჩება, ამაში ჩვენ ბევრი აქტორები დაგვერწმუნებიან.

მხლა ვნახოთ რა საშუალობით, ესე იგი, რა ნაირი კრასკების (ფერის) წასმით რა გვარი ცელილება ხდება პირისახეზედ და მერე განვმარტოთ, როგორი გრიმი უფრო უხდება სხვა და სხვა ტიპებს და ხასიათს...

ბაქოფილი ანუ სხვილი ნიქაპი. ნიქაპის შუაში უნდა წაისკათ ყავის ფერი კრასკა და ნიქაპის ბოლო გაითეთროთ.

წვრილი ნიქაპი. ნიქაპის შუა წაისვით თეთრი კრასკა და ნიქაპის ძირი გაიშავეთ, მაგრამ ძრიელ კი არა—იმდენათ რომ თეთრი ლაქა შორიდან აშკარად გამოჩანდეს.

პატარა პირი (ტუჩება). ქვევით ტუჩზედ შუაში გაუსვით ხაზი შავი კრასკით.

დიდი პირის ნაკობი. სიგრძეზედ გაუსვით შავი ხაზი, ტუჩების ბოლოებზედ—მაშინ პირი დიდდება.

ბამბდარი პირის სახმ. გაუსვით შავი ხაზი ლოკაზედ ისე რომ სამ-კუთხედი გამოვიდეს, მაგრამ ამ სამ-კუთხედის წვერი ძირს იყოს მოქცეული სწორედ ცხუტის ქვეშ.

მსუქანი პირის სახე. შეიღებეთ ლოყები თეთრად.

წვრილი ტუჩები. ჭვევითი ტუჩის ნახევარი სიგრძეზედ თეთრად შეიღებეთ.

სქელი ტუჩები. ჭვევით და ზევითი ტუჩები სიგრძეზედ წითლათ შეიღებეთ.

პატარა ცხვირი. ცხვირის ძირი, ესე იგი, ნესტოები გაიშავეთ, — გაიშავეთ ავრეთვე სიგანეზედ ცხვირი თვალს და თვალ-შუა, შემდეგ წაისვით თეთრი ლაქი ცხვირის წვერზედ.

წვრილი ცხვირი. ცხვირის სიგრძეზედ გაუსვით წვერილი თეთრი ხაზი, შემდეგ ორივე მხარე გაიშავეთ.

დიდი, მოზარბილი ცხვირი. ისე კეთდება, როგორც წვერილი, ხოლო თეთრი ხაზი, ცხვირის გრეხილზე უფრო ფართოდ უნდა გაუსვით.

დიდი თვალუბი. გაისვით ვერცხვითი შავი ხაზი ქვემო წამწამების ქვეშ ისე რომ ხაზი ქუთუთოებს გადასცილდეს.

პატარა თვალუბი. წამწამების ბოლოებზედ დასვით შავი ლაქი (წერტილივით).

ჩაზარდნილი თვალუბი. ცოტათი გაიშავეთ თვალუბის (ორბატო) ქუთუთოები.

შუბლის სიმაღლეზედ არის დამოკიდებული შუბლის გრამი მაღალი შუბლი სჯობია—მაღალი შუბლი ნიშნავს სახის მჭევრ-გამომეტყველებას.

ბერიკაპის შუბლი. პირველად ცოტათი გაიშავეთ შუბლი ისე რომ პირზე მოშაგო იყოს, შემდეგ გაუსვით ყავის ფერი კრასკით ხაზება, ესე იგი, გააკეთეთ ღარები. ღარების დასხმა საზოგადოთ ცოტათი საქმეს აძნელებს, რადვან აქ დიდი და კვირვება ეჭირვება. მკვი წლიდან დაწყებული ოთხმოცამდე კაცს შუბლზე ღარები აქვს. საჭიროა, რომ აქტორმა იცოდეს რამდენი „წლისაა ტიპი“ ან ხასიეთი, რომელიც უნდა წარმოადგინო—და ამ წლოვანობის შესაფერად დაისვას ღარებიც.—

პატარა ღარები შუბლზედ. თუ ტიპი გამოგყავთ ქერა მაშინ წითელი ხაზი უნდა; თუ შავგრემანი ყავის ფერს კრასკით გაისვით ხაზი შუბლზედ და მერე ის ხაზები თითოთ სიგრძეზედ გასრისეთ; შემდეგ ამ გასრისილებზედ გაუსვით ხელ ახლად ოთხი ან ხუთი შავი ან წითელი ხაზები.

დიდი ღარები შუბლზედ. ისე კეთდება, როგორც პატარები, მხოლოდ საჭიროა ღარ და-ღარშუა თეთრი ხაზები გაისვით და თითოთ გასრისოთ.

მართი დიდი ღარი შუბლზედ. წარბების ოთხიდან დაწყებული გაისვით ერთი დიდი ხაზი ზევით და თითოთ გასრისეთ, შემდეგ ხელ ახლა გაუსვით ღარი იმ ალაგს.

ღარაბი თვალბთან. რადგან ყოველ გრიმს აუცილებლათ უნდებოდა. ღარები თვალბთან ამასათვის ამას დიდი ყურადღება უნდა მიექცეს, თვალ ქვეშ თითით წაისვით ყავის ფერი კრასკა-ესეთივე ფერი გაუსვი თვალის ბოლოს (ქუთუთოებს) მეორეხაზი უფრო ძირს, მესამე მეორეს ძირს და მეოთხეც ამ რიგათ.

ღარაბი სხვირსა და ლოქავ შუა. თითქმის თვალის კილოდან დაწყებული უღვაშებამდინ გაისმის წერილი ხაზი, რომელიც თითით უნდა გაისრისოს, მეორე ხაზი ნესტოებიდან უღვაშებამდინ ისევ იმ გვარად.

ღარაბი ტუჩებთან. შავის ფერი ხაზი გაისვით ტუჩების კილოდან მოყოლებული ძირს. საზოგადოთ გრიმის დროს, როდესაც ხაზები ძირს მიდიან, ნიშნავს მოწყენილს, დაღვრემილს, მტირალს სახეს; როდესაც ძირიდან ზევით, სიმხიარულეს, ბედნიერმბას, მეტადრე როდესაც ღარები თვალბთან ან ტუჩებთან უნდა დაისვას, ხსენებული ორ ნაირი ხაზების ასმას დიდი ყურადღებას უნდა მიექცეს.

ვლამი თვალბი. ზევით წამწამზედ (БЪКА) დაისვით, ცოტა განზე, შავი ლაქი.

ბრმა თვალბი. შეიღებეთ მთელი თვალის ორბიტო წითლათ, ამის შემდეგ ქუთუთოს (БЪКА) სიგრძეზედ გაისვით წითელი სქელი ხაზი-წარმოდგენის დროს თვალბი გაღებრუნეთ.

ხალი, გეჟეჟი, დაჩხილი, დალურჯებული და სხვა მაგისტანა ნიშნები ისე კეთდება როგორც მხატვრები ხატავენ ხოლმე.

კვირიდან-კვირამდე.

◆◆◆ ამერიკის შეერთებულ შტატებში ამ უმაღლეს ირიცხება: 65522 სტუდენტი, უნივერსიტეტები და სხვა მათი თანაბარი მაღალი სასწავლებელი 370; ამ რიცხვში 145 მედიკური და 57 იურიდიული ფაკულტეტი. საქალაქო სასწავლებლებია 236; სხვა და სხვა სპეციალური ქალის ხელ-საქმის სკოლები 255. ნემეცური პირველ-დაწყებით სასწავლებელი და გიმნაზიები: 2464, რომელშიაც სწავლობს 430,465 მოსწავლე. ოჰ! ღმერთმა გვიხსნას ამოდენა მსწავლელი ხალხისაგან. კაცი ამით ხელში რომ ჩავარდეს, სწორე გითხრათ, კეთილს არ დააყრიან. აი თუნდა ეს მაგალითი ავიღოთ.

ამერიკაში სასამართლომ ვიღაც „ფონს-ს“ გარდაუწყვიტა სიკვდილით დასჯა, ეს გარდაუწყვეტილება გაზაფხულზე უნდა მოეყვანათ აღსრულებაში. ამის გამო მსჯეულმა მიჰმართა დამნაშავეს ამ სიტყვებით: „ფონს! სისხლის

სასამართლოს ჰქონდა განზრახვა თქვენი დასჯა გადაედო გაზაფხულამდის (აღლბათ ზამთარში იყო ეს ამბავი), მაგრამ როგორც ჰქნდავთ ენლა ძალიან ყინვები დაიჭირა და ჩვენი საპყრობილე კი არა სასურველ მდგომარეობაშია: ფანჯრის შუშები დამტვრეულია, ბუნრები არა აქვს, დამნაშავენი კი იმდენი არიან, რომ კაცის თავზე ღამე თითო დასასურვი ზეწარიც ვერ მიგვიცია. ამა მიზეზების გამო და კიდევ იმიტომ, რომ ან ავთ არ გაჰნდე, ან კიდევ—რამდენადაც შეიძლება რომ შევაპოვოთ შენი ტანფეხანი, ჩვენ გადაუწყვიტეთ ზეალ სადილის უკან, როდესაც კი დრო გექნება, მოგტყრათ თავი... სწორე მოგანსენით ამ გვარად მზრუნველი მსაფულო პატივის ცემის ღირსია. ჰალბათ კაცი სადაც სცხოვრობს იქურ წეს-წყობილებას უნდა ემორჩილებოდეს, მეტი ღონე არ არის... მაგრამ ეს რა ჩვენი საქმეა იმაზე ვილაპარაკოთ, რაც ჩვენზე უფრო ახლოა.

◆◆ ყველა ახალი მოდის მოგონება ფრანგებს დაუპყრიათ და ვერაფერ ვერც აფილებს მათ. თუ სადმე კარგი რამე „მოდა“ მოგონილა უსათოვოდ ამ მოდას თავისი დასაწყისი საფრანგეთში უნდა ჰქონდეს. როგორც ისინი (ფრანგები) არიან გამოგონებაში დაულაღვი ისე ჩვენ არ ვილღვით მიზამეთ; ავილოთ თუნდ „ტურნური“ „კარსეთი“ და სხვ. და სხვ. იმათგან მოგონილს ჩვენც უსათოვოდ შემოვიღებთ.. მაგრამ, ენლა ფრანგებს უფიქრიათ: ყოველთვის ჩვენგან რომ არ ისარგებლონ სწვებმა, ერთნელ ჩვენ ვისარგებლოთ სხვის მოგონებითა და, ჩვენიდგან თავის ცხოვრებაში გადაუტანიათ.. ვერების დოლი. დეკემბრის დამდეგს იყო დანიშნული „ვირების დოლი“ რომელშიაც მონაწილეობა მიიღეს ოცმა მხედარმა. დანიშნული საჩუქარი აიღო ვილაც ანდრე... უსათოვოდ ეს საჩუქარი ავლახრეელ „გოგროხას“ ერგებოდა თავისი ვირით რომ წასულიყო... ეჰ! რაც უნდა ვსთქვათ მაინც იქაური ვირი სფლობია ჩვენებურ ბედაურებს... რა ამ სიჯუვის პასუნია და.

დაიბჭდა და გამოვა საყურადღებო წიგნავი „საქებაართა ქებანი“ —კარიჭაშვილისა. მივატყვევთ მკითხველების ყურადღებას.

„თეატრის“ ფოსტა.

ელ. გურ—ძისას. როდესაც ადამიანს „გულის სტრელა მწუნარედ აუბგერდება,“ „ეომება თავის სიცოცხლეს“ და „ცრემლებსა ჰელოპავს,“ — ამისი ერთ-ერთი წამალი წყალში ჩაყურყუმალდება. ამისთანა ღონის მიმართვას, გორჩევთ ისევ თავი დაანებოთ „ცრემლების ყლაპვას,“ მწუნარედ ნუ აბგერებთ გულის სტრელეას,“ „სიცოცხლეს ნუ ეომებით“ და ჩვენც ჯერ-ჯერობით დაგვენსენით თქვენის ლექსების კითხვისაგან, იმ დრომდე მაინც, ვიდრე „გულის სტრელეას მწუნარედ არ ააბგერებთ და „ცრემლეს აღარ დაუწყებთ ყლაპვას.“

მაინც იმედს ნუ დაჰვარგავთ, ეცადეთ.

სამტრედია. ნეს. წე—ღოს. ღირებული ფასის გამოგზავნის შემდეგ მიიღებთ ორ-ორ ეგზემლიარს. უამისოდ აღარ გამოგიგზავნება.

რედაქტორი-გამომცემელი ვ. ხაბაშიძე

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა ნ ი

საქოველ-კვირალ სალიტერატურო და სამ-
 ხატურო გაზეთი.

„თ ე ა ტ რ ი“

გამოვა 1887 წელსაც იმავე პროგრამით და შინაარსით როგორც აქამდე. წლის ბოლოს გაზეთი თ ე ა ტ რ ი დ გან შესდგება ორი დიდი წიგნი, რომელიც შეიცავს 1664 გვერდს.

თ ე ა ტ რ ი დაიბეჭდებიან: სხვათა შორის მოთხრობანი, როგორც ორიგინალური აგრეთვე საუკეთესო უცხო თხზულებათა თარგმანი, პიესები, ანეკდოტები, მოსწრებული სიტყვები, კასარტობები, ხალხური ლექსები, სამატემატიკო გამოცანები, ანდასები კრიტიკა, ბიბლიოგრაფია, რეცენსიები და სხვა და სხვა ..

რადგანაც აქა-იქა სოფლებში მატულობს რიცხვი სცენის მოყვარეთა, ამისათვის რედაქცია თავის მოვალეობათა ჭრაცხს დააკმაყოფილოს მათი სურვილი სცენასე ადვილად წარმოსადგენი პიესების ბეჭდით.

გასეთ თეატრში მონაწილეობას მიიღებენ ხვანი საუკეთესო მწერლები.

რედაქციას უკვე აქვს რამდენიმე ახალი ორიგინალური თხზულება ჩვენის გამომცემლის მწერლებისა.

☞ წლიური ხელის მომწერნი წლის დამლევს მიიღებენ საჩუქრად ოქროს ვარაუიან ედაში მკერულს დიდ წიგნს, რომელშიაც იქნება არა ნაკლებ სამი კლასიკური ჰიესისა და რომელიც ეღირება არა ხელის მომწერთათვის ორი მანეთი.

ფასი გასეთი თეატრისა: ერთი წლით 5 მ. ნახევარ წლით 3 მ.

რედაქციის კანტორა არის არწრუნისეულ ქარვასლაში № 149.

ადრესი გარეშე ხელის მომწერთათვის:
Тифлисъ. Контора редакціи газеты „Театръ“. Галлерея бывш. Арцруни № 149.

ქართული თეატრი

კვირას, 18 იანვარს,

ქართულ დრამატულ საზოგადოების დასისაგან წარ-
მოდგენილი იქნება:

I

პირველად

ს ა დ ი ლ ი

მარშლისას

კომედია ერთს მოქმედებად, თ. რ. ერისთავისა (გად-
მოკეთებული ივ. ტურგენიევის პიესიდან)

II

ბ ა ქ ი - ბ უ ქ ი

კომედია 2 მოქმედებად, გადმოკეთებული ირანცუხელი-
დან კნ. ა. თუმანიშვილისაგან.

III

პირველად

დ ა მ თ ს ვ ე უ ლ ი

კომედია 1 მოქმედებად, გადმოკეთებული
ა. ცაგარლისაგან.

